

„Slovenka“

Glasilo slovenskega ženstva.

Izhaja v Trstu kakor priloga „Edinosti“ vsako drugo soboto.

Naročnina znaša za vse leto 3 gld.; za naročnike »Edinosti« pa 2 gld.; posamezne številke se dobivajo v Trstu v tobakarni g. Lavrencića na trgu della Caserma po 12 kr. — Rokopisi naj se pošiljajo uredništvu »Slovenke«, naročnina pa upravništvu »Edinosti«, ul. Molino piccolo št. 3.

Vsebina 2. zvezka:

Vida: Iz megel... — pesem. — Zorana: Cvetki pesem. — J. S. Turgenjev: Sestanek. — Kristina: Dve sliki — pesem. — Mili narod. — Hrana za otroke. — Zorana: O vrnitvi — pesem. — „Z“: Sličice. — Märica: O ženskem vprašanji. — Književnost. — Razno. — Doma.

SLOVENKA

GLASILO SLOVENSKEGA ŽENSTVA

Zvezek 2.

V Trstu, 28. januarija 1899.

Letnik III.

Iz megel. . .

Iz megel vstajajo mi dnovi,
v megle se spet pogrezajo . . .
Ne, ne, duhovi so in roke
po mojih rožah stezajo . . .

Kako je žejna moja duša !
izsrkam naj do dna vaš vonj;
ah pijem, pijem naj do smrti, —
cvetite še ! . . . Zastonj, zastonj ! . . .

Ti žarki cvet ljubezni moje,
in ve, vijolice nadej,
mamljivo cvetje moje sreče.
oj venec koprnečih tej,

Iz megel vstajajo mi dnovi,
v megle se spet pogrezajo . . .
Ne, ne, duhovi so in roke
po mojih rožah stezajo !

Vida.

Cvetki.

Gledam cvetka, lice tvoje,
Ko te solncece ostavi,
Stisneš očke rožnoboje,
Mirno čakaš jutra v travi.

Ko pa v jutru se prismeje
Ljubljenec s pogledom čarnim,
Spet do srca ti prigréje,
Vanj ozreš se z licem žarnim.

Kdaj pa meni prisvetilo
Moje solnce bo z daljine —
Da kot tebe s čarno silo,
Dušo svit njegov prošine ?

Zorana.

Sestanek.

Ruski spisal J. S. Turgenjev, posl. Feodora.

edel sem v brezovem logu, jeseni, sredi meseca septembra. Od ranega jutra je padal tenak dež, med katerim se je včasih razstrla gorka solnčna svetloba, vreme je bilo nestanovitno. Sedaj se je pokrilo nebo s temnimi oblaki, sedaj se je zjasnilo, in na nekaterih mestih se je prikazala nebesna modima čista in prijazna kakor lepo oko. Gledal sem okoli in poslušal.. Listje je prav tiho šumljalo nad mojo glavo. Potem šumenji je bilo poznati, kateri letni čas je. To ni bilo veselo smehljajoče trepetanje pomladi, ne mehko šepetanje, dolgi pogovor poletja, to je bojazljivo in mrzlo čebljanje, to je prav tiho zaspano šepetanje pozne jeseni. Slab veter je popihal prav tiho skozi vrhe. Notranjost loga je bila vlažna. Neprestano se je spreminjala, ravnaje se potem, ali je solnce sijalo, ali se je pa skrilo; ko je solnce posijalo, zasvetilo se je naenkrat, kakor, da bi se vse smehljalo v njem. Tenka debela, le redko nasajenih dreves — brez, so imela naenkrat nežen odsev bele svile. Na tleh ležeči listi so se svetili, kakor samo zlato. Ravno tako krasna stebila visokih, kodrastih praproti, katera so že imela jesensko bojo, podobno prezrelemu grozdju. Listi so se vedno zapletali in križali pred očmi. V trenutku je bilo vse okrog lahko modro. Čvrste boje so takoj izginile. Breze so bile čisto bele brez bliščobe, bele kakor baš zapadel sneg, katercga se še ni dotaknil mrzli, izrajoči žarek zimskega solnca. Na tihoma začne potuhnjeno pršiti in šepetati v gozdu prav lahek dežek.

Listje na brezah je bilo še skoraj popolnoma zeleno, čeravno je že vidno obledelo. Redko kje je stala prav mlada breza vsa rudeča ali vsa zlata. Videlo se je, kako se je svetila na solncu, ko so se žarki zapletli v gosto mrežo vej, katere so bile porošene s svetlečim se dežjem.

Slišati ni bilo nijednega ptiča, ker so se vsi poskrili. Samo včasih se je oglasil jekleni zvonček, zaničevalni glasek senice. Preden sem se s svojim psom vstavil v tem brezovem logu, šel sem skozi visok jesenov gozd. Priznam, da ne ljubim baš tega drevesa — jesena — z njegovim blede-lilovim deblom in sivkastim, kovini podobnim listjem, katero se vzdiguje kolikor možno visoko, ter razširja svoje trepetajoče pihalke v zraku. Ne ljubim večnega omahovanja nesnažnih listov, nerodno obešenih na dolgih vejah. Lep je samo ob nekaterih poletnih večerih, kadar se vzdiguje osamljen sredi nizkega

grmičja, stegnjen proti žarečim žarkom zahajajočega solnca. Šibi se in trepeta od korenike do vrha — a kadar je veter in je jasno, ziblje se, močno šepetaje in šumljaje, proti modremu nebu. Vsak list, katerega maje veter, se dozdeva, da se hoče odtrgati, odplavati, odleteti v daljavo. Ali jaz v obče ne ljubim tega drevesa. Radi tega se nisem ustavil tam, za odpočitek sem dospel v brezov gozd.

Sedel sem pod drevo, katerega veje so segale do tal, tako, da ni mogel dež do mene. Veselil sem se razgleda, kateri me je obdajal, konečno sem zaspal oni blagi sen, katerega pozna edino le lovec. —

Ne morem reči, koliko časa sem spal. Prebudivši se, vidim, da je notranjost gozda napolnjena vsestransko s solncem. Skozi zadovoljno šumljajoče liste, se je videlo modro nebo. Oblake je razpodil močan vihar. Videti ni bilo nijednega več, poskrili so se vsi. Vreme se je zjasnilo. Po zraku se je zlila ona suha svežest, katera napolnuje srce z nekim gotovim, krepkim občutkom. Navadno je po mitem deževnem dnevu miren jasen večer.

Naenkrat se oko ustavi na nepremični človeški postavi. To je bilo mlado kmetsko dekle. Sedela je kakih dvajset korakov pred menoj. Zamišljeno je zrla pred se in glavica ji je bila povešena. Malomarno sta sloneli roki na kolenih. V eni na pol odprti držala je velik šopek poljskih cvetk. Pri vsakem njenem zdihljeji, zadrsnile so hitro na njeno krilo.

Bela srajca je bila zapeta na vratu in za pestjo, ter se je v kratkih mehkih gubah lepo prilegala života. Veliki žolti biseri so viseli v dveh vrstah od vrata na njene prsi. Bila je krasna. Gosti, modri lasje lepe barve so se vili v dveh skrbno počesanih polukrogih z upletenim rudečim trakom krog glave, tik čela belega kakor slonova kost. Ostali del lica se je komaj vidno rudečil skozi ono temno polt, katero dobiva samo tenka koža. Njenih oči nisem mogel videti — ker jih ni nič vzdignila. Videl sem pa natanjko njene visoke obrvi in dolge trepalnice, ki so bile vlažne. Na licu se je blestel sled solze, prav tam tik bledih usten. Vsa njena oseba je bila zelo mila, celo nekoliko debel, okrogel nos je ni kazil. Posebno mi je ugajal izraz njenega obraza. Bil je tako prost, krotek, tako otožen, poln otroške neodločnosti pred svojo lastno tugo. Videti je bilo, da nekoga pričakuje. V logu je nekaj tiho zašumelo. Ona vzdigne glavo in se ogledava. Tedaj so se zasvetile pred menoj njene oči, velike, jasne in plašne, kakor oči kake srne. Nekoliko časa je poslušala, ne obrnivša se s široko odprtimi očmi od kraja, od koder je prihajal šum. Vzdihnla je naposled, obrnila glavo in se še nižje pripognila,

začenši prebirati cvetice. Oči so se porudečile, bridka poteza se je prikazala krog usten in nova solza je zdrsnila izpod gostih trepalnic. Ustavila se je na licu, ter se zasvetila.

Tako je prešlo mnogo časa.

Uboga deklica se ni ganila, včasih je le roki otožno premaknila in poslušala, vedno poslušala.

Zopet je nekaj zašumelo v gozdu — in ona je zopet vstrepetala. Šum ni prestal, bil je vedno določnejši. Bližal se je, končno so se bližali koraki.

Vstala je. Bila je vsa zadivljena, njen pazljiv pogled je vstrepetal in zažarel od pričakovanja. Skozi goščo se je prikazala podoba — moža. Pazljivo gleda ona tja, zarudi smehlja se srečna, veselo je hotela vstati, a takoj je morala zopet sedeti. Pobledele je in bila vsa zmešana — potem vzdigne trepetaje, skoraj preseče pogled na prišedšega moža, ki se je ustavil pri njej.

Radovedno sem ga opazoval iz svojega skrivališča. Priznati moram, da ni name napravil najboljšega utisa. Po vseh znakih je maral biti, kak izprijen strežaj, kakega mladega posestnika. Njegova obleka je izdajala dober okus in nemarnost. Nosil je kratko, zgoraj zapeto suknjo, ki je bila prej last gotovo njegovega gospoda. Imel je dalje vratno ruto rožaste barve in žametasto kapo s zlatimi vrvice, prav nisko potegnjeno na obrvi. Okrogel vratnik njegove bele robače mu je pritiskal neusmiljeno ušesi in rezal lici. Trde zapestnice so zakrivalle celo roko do rudečih krivih prstov, okrašenih s srebrnimi in zlatimi prstani s potočnicami iz tirkizov. — Obraz je bil rudeč, svež, drzen, spadal je v ono vrsto obrazov, ki so možkim neznosni in ki, žal, ugajajo mnogokrat ženskim. Trudil se je ves čas, da bi podal svojim surovim potezam prezirajoč, dolgočasen izraz. Neprestano je mežikal s svojimi vže tako malimi mlečno-sivimi očmi, gubančil čelo in povešal ustnične kote. Prisiljeno je zeval z nemarno, čeprav ne popolnoma spretno prisiljenostjo. Popravljal si je po sencih zaokrožene lase z roko, potem je vlekel za kratke laske, ki so strčali nad debelo ustnico — z eno besedo lepotičil se je, da je bilo groza. Pričel se je že tedaj, ko je zagledal njega čakajočo kmetško deklico. Počasi, z velikimi koraki je prišel do nje. Postal je, pomignil z ramo, vtaknil obe roki v žep suknje in komaj pogledavši ubogo deklico z ravnodušnim pogledom, spustil se na zemljo.

«No» — je začel, gledaje vedno nekam v stran, zibajoč se in zevajoč, — «ali si že dolgo tukaj?»

Deklica mu ni mogla odgovoriti takoj. — Davno, davno, Viktor Aleksandrovič — spregovorila je končno s komaj slišnim glasom.

A! — snel je kapo in veličastno potegnil z roko skozi goste, kodraste lase, ki so se začenjali tik nad obrvmi. Z dostojanstvom se je ozrl krog sebe, potem pa je zopet z dostojanstvom pokrtil svojo dragoceno glavo. — A jaz sem skoraj pozabil, no, vrhu tega vidiš, — je še dež. — On je zopet zazeval. Dela mnogo, vsega ni možno poskrbeti, a gospod še zmirja. Mi odpotujemo jutri.

«Jutri?» je vskliknila devojka in uprla vanj plašen pogled.

Jutri . . . nu, nu, nu, nu prosim te — prikinil jo je hitro, ko je videl, da je zatrepetala vsa in tiho povabila glavo.

Prosim te, Akulina, ne jokaj se, ti veš, da jaz ne morem trpeti tega — (tu je trebil svoj nos.) «Ako ne nehaš, grem takoj. Kaka glupost — žaliti se!»

«No, ne bodem, ne bodem» — govorila je naglo Akulina s silo zadržujoča solze. — «Torej vi odpotujete jutri?» — dodala je ona, po kratkem molku: — «Kedaj bode dal Bog, da se zopet vidiva, Viktor Aleksandrovič?»

«Vidiva se, vidiva se v prihodnjem letu ne», pač pa pozneje. Dozdeva se mi, da želi gospod stopiti v službo v Petrogradu — nadaljeval je on, izgovorajajoč besede malomarno in nekoliko skozi nos — mogoče tudi, da odpotujemo za granico.»

Vi me pozabite, Viktor Aleksandrovič, — je rekla žalostno Akulina.

Ne in zakaj? Jaz tebe ne zabim, samo ti bodi mirna in ne nespametna, slušaj otca! — «A jaz tebe ne zabim». — (In on se je mirno pretegnil, ter zazeval.)

«Ne zabite me, Viktor Aleksandrovič», rekla je ona s prosečim pogledom in glasom. — Kako sem vas vendar ljubila, vse sem storila za vas . . . vi pravite, naj slušam otca. Viktor Aleksandrovič . . . da, ali kako naj ubogam otca?

In zakaj ne? (govoril je te besede tako rekoč iz želodca, ležal je na hrbtu z rokami pod glavo.)

Ali kako je mogoče Viktor Aleksandrovič — — — vi sami veste — — —.

Ona je umolknila. Viktor se je igral z jekleno verižico svoje ure.

Ti, Akulina, nisi neumna devojka — izpregovoril je on konečno: — za to ne govori takih nezmiselnosti. Jaz želim tebi dobro, me li razumeš? Konečno ti nisi popolnoma kmetška, tudi tvoja mati ni bila vedno kmetica. Pri vsem tem pa si brez izobrazbe — zato moraš ubogati, ako se ti kaj reče!

«Ali to je strašno, Viktor Aleksandrovič.»

Pojdi, pojdi, kaka nezmisel, moja ljubezniva, v čem pa najdeš strah? Kaj imaš tukaj? — dostavil je približavši se jej.

Cvetlice — je žalostno odgovorila Akulina — tukaj sem nargala cvetic, ki so dobre za teleta, nadaljevala je ona živahnejše, — glejte kaka čudna cvetka, take še nisem nikdar videla. Tu so spominčice, a tukaj materina dušica.

A to je za vas — dodala je vzemša izpod rumenih cvetk mal šopek modrih plavic, zvezanih s tanko travico; — hočete-li?

Viktor je stegnil leno roko, vzel šopek, povohal malomarno cvetke in jih začel vrteti malomarno med prsti ter zrl sè zamišljeno važnostjo navzgor. Akulina je zrla nanj. V njenem otožnem pogledu je bilo toliko nežne udanosti, pobožne pokornosti in ljubezni. Bala se ga je in ni se upala jokati. Poslavljal se je od njega in zrla vanj zadnjikrat; a on je ležal raztegnjen, kakor kak sultan in je veliko-dušno trpel njeno oboževanje.

Priznati moram, da sem opazoval njegov rudeči obraz, na katerem je skozi pretvarjajočo ravnodušnost gledalo zadoščeno, prenašičeno samoljubje. Akulina pa je bila tako krasna v tem trenutku. Vsa njena duša je bila toli zaupna, strastno odkrita pred njim. Hitela je ljubkovaje k njemu, a on je vrgel cvetlice v travo, vzel iz levega žepa svoje suknje okroglo steklo v bronovem okvirju in ga je začel vtikati v oko ali kolikor se je tudi trudil, obdržati ga ni mogel ne s stisnjenimi obrvi, ne s povzdignjenim licem, ne z nosom — steklo mu je vedno padalo ven.

— Kaj je to? je vprašala Akulina.

— Lornet — odgovoril je on z važnostjo.

— Čemu? —

— Zato, da se bolje vidi. —

— Pokažite mi. —

Viktor je zgubančil čelo, a dal jej je steklo.

— Da ne razbiješ, pazi!

— Ne bojte se, ne razbijem. (Boječe ga je nesla k očesu.)

— Jaz ne vidim ničesa, — reče ona nedolžno.

— Ti moraš s tem očesom zamežati —, odgovoril je on z glasom nezadovoljnega učitelja.

Ona je zamežala z očesom pred katerim je držala steklo.

— Ne s tem, norica! z drugim! vskliknil je Viktor in ne pustivši jej popraviti pogreška, vzel jej lornet. Akulina je komaj vidno zarudela, nasmehnila se ni — se obrnila v stran.

— Kakor vidim, to ni za nas, pravi ona.

— Tako menim tudi jaz.

Molčala je revica in globoko vzdihnila.

— Ah, Viktor Aleksandrovič, kako mi bode brez vas — rekla je ona naenkrat. Viktor je obrisal lornet s koncem svoje suknje in ga vtaknil zopet v žep.

— Da, da — je naposled rekel, — gotovo ti bode v začetku težko. — Potrkal ji je na to milostljivo po rami. Tiho je prišla za njegovo roko na rami in jo boječe poljubila.

— Nu, nu, da, ti si res dobra deklica —, dejal je on, smehljajoč se samoljubno, ali kaj se hoče? Pomisli sama, midva z gospodom ne moreva vendar ostati tukaj.

Sedaj bode kmalu zima, a pozimi v vasi — vsaj veš sama, kaj bi pravil — z eno besedo grdo je. V Petrogradu je vse drugače. Tam so taki čudeži, katerih si ti ne moreš predstavljati niti v sanjah. Kakšne hiše, ulice, a društvo, izobraženost — kar diviti se je treba. Akulina je zrla k njemu z ginečo pozornostjo z nekoliko odprtimi usti, kakor kak otrok.

— «Naposled», — je dodal v tem, ko se je valjal po zemlji — «čemu ti to pripovedujem, ko ti tega ne moreš razumeti.»

— Zakaj ne, Viktor Aleksandrovič? Jaz sem razumela; — Vidiš, kakšna si!

Akulina je povedala glavo.

— Prej niste govorili tako z menoj Viktor Aleksandrovič — je govorila ona, ne da bi vzdignila oči.

— Popred? — popred? Poglej vendar! Popred! — opomnil je on tako nekako nevoljno.

— Čas je, da grem, — reče Viktor, vprši se na laket....

— «Počakajte še nekoliko», pravi proseče Akulina.

— Čemu čakati? ... Vsaj sem se od tebe že poslovil.

— «Počakajte», je ponovila Akulina.

— Viktor je zopet legel in je začel žvižgati. Akulina še vedno ni zganila očesa raz njega.

Opazil sem, da je postala nemirna, usta so jej trepetale, njena bleda lica so lahko zarudela....

— Viktor Aleksandrovič —, izpregovorila je ona s počasnim glasom. — grešno je od vas — pri Bogu je grešno, Viktor Aleksandrovič — pri Bogu!

— Kaj je grešno? — Vprašal je on, namrgodil obrvi, vzdignil se z lahka in obrnil glavo proti njej.

— Grešno je, Viktor Aleksandrovič, da mi niti dobre besedice ne privoščite na razstanku. Vsaj besedico meni ubogi siroti. — — —

— A kaj naj ti pravim?

— Jaz ne vem, vi bode to bolje vedeli Viktor Aleksandrovič. Vi odpotujete, in niti besedice. — — — S čim sem to zaslužila. —

— Kako si čudna! kaj morem jaz za to? —

— Vsaj besedico — — —

— Tu mi govoriš vedno eno in isto —, govoril je on z nevoljo in vstal.

— Ne jezite se, Viktor Aleksandrovič — je rekla ona naglo komaj zadrževaje solze.

— Jaz se ne jezim, a ti si neumna Kaj hočeš? Jaz te vendar ne morem poročiti? Ne morem. No torej kaj hočeš? kaj? — Skril je obraz, kakor da bi pričakoval odgovora in razširil prste.

— «Jaz ničesar . . . ničesar nočem», odgovorila je ona ter mu ponudila tresočo roko — «samo tako, akoprav samo besedico v slovo» . . . Tekle so jej solze kakor potok.

— «Na tu imamo, začela je jokati» — govoril je Viktor Aleksandrovič hladnokrvno in potisnil kapo na oči.

— Jaz nočem ničesar, nadaljevala je ona hlipajoč in si zakrila obraz z obema rokama. — «Ali kako mi bode sedaj v družini, kaj začnem? Kaj se zgodi z menoj? Kaj bo iz mene revice? S sovražnim človekom me poročijo — ubogo siroto . . . Uboga moja glava!»

«Tuli, tuli —», zamrmral je poluglasno Viktor Aleksandrovič in se zmeden obrnil.

— Ako tudi besedico — samo besedico, . . . dejala je Akulina, «jaz . . .»

Naenkrat jej je pretrgalo govor srce trgajoče ihtenje, vrgla se je z obrazom v travo in bridko, bridko jokala. Vse telo se je krčevito treslo. Zatilnik se je kar vzdigoval. Dolgo zadržana bol našla je odduška in drla, kakor deroči potok. Viktor je stal poleg nje, pomignil z rameni, obrnil se ter odšel z dolgimi koraki.

Prošlo je nekoliko trenutkov. Potihnila je, vzdignila glavo, skočila pokonci, pogledala okrog in sklenila roki. Hotela je hiteti za njim, a noge so se jej šibile. Padla je na kolena.

Nisem se mogel zdrževati, hitel sem k njej.

Komaj me je ugledala, a od kod je vzela moči?

S slabim krikom se je vzdignila in zginila za drevjem, pustivši raztrošene cvetke na tleh.

Postal sem, pobral šopek plavic in šel iz gozda na polje. Solnce je stalo nizko na blede-jasnem nebu. Njegovi žarki so tudi pobledeli in se ohladili. Razlivali so se na zemljo kakor jednolična vodena svetloba.

Do večera je bilo še pol ure. Večerna zarja se je komaj zažigala.

Močan veter mi je pihal naproti čez rumeno posušeno strn. Vzdignil je drobno listje in je podil ob robu gozda.

Na rudečkasti travi, na bilkah, na slami, povsod so se svetile in zibale neštete nitke jesenske pajčevine.

Postal sem Bil sem otožen. Dozdevalo se je, kakor da bi se prikradel skozi veselo, sveže smehljanje ovenele prirode, strah bližajoče se zime.

Visoko nad mano, rezajoč zrak je ostro frlel previdni vran, obrnil glavo, pogledal me postrani, naposled se vzdignil s pretrganim krokanjem in izginil za gozdom. Tropa golobov se je bliskoma vzdignila raz grič in se s šumom spustila na bližnje polje — znamenje jeseni!

Nekdo se je vozil mimo za golim holmom, močno ropotaje s praznim vozom.

Povrnil sem se domov. Akuline pa ne morem zabiti.

Njene plavice, že zdavnej ovenele, hranim še dandanes.

Dve sliki.

Kdo je umeteljnik, ki njega roka
Ustvarila je sliko divno?
Ah, te oči — ta ustna rdeča,
Obličje cvetno to — naivno!

Kako ovija mehke ude
Ta rožasta, blesteča svila,
Kot da bi s svilnatim se krilom
Odela vitka gorska vila. —

Peha se ljudstvo, vre k izložbi,
Slavi, časti umetelnika,
Vprašuje, koliko velja pač
Ta umotvor — ta divna slika!

Tam blizu vrat palače krasne
Ta slika druga — slika živa! ...
Oko mračno — obraz naguban.
Koščeni udje — glava siva...

Razdrapana obleka krije
Telo, ki mraza kar trepeče,
A peščem se dve roki suhi
Naproti stezata proseče.

Nihče ne vpraša — kdo narisal
To sliko je, kraj mestne hiše —
Vse mimo vre — brezbrizno dalje,
Zaman, zaman sirota vzdise ...

Kristina.

Mili narod!

Le kratek čas — ne popolni dve leti — nas loči od onega pomembnega dne, ko se bode navršila stoletnica rojstva najimenitnejšega pesnika našega — dr. Franceta Prešerna.

Ali je treba obširneje ponavljati, kaj je bil Prešeren slovenskemu narodu? Vsak količkaj izobražen, svesten Slovenec nosi z ljubeznijo in spoštovanjem sliko pesnikovo v svojem srcu in imenuje s ponosom njegovo ime.

V oni dobi, ko je slovenska muza še po otroški jecala, izlival je nje ljubljene Prešeren svoje čute v najkrasnejšo jezikovno obliko ter vstvaril Slovincem pesniški jezik, seznanil jih s pesniškimi oblikami in povzdignil slovenski jezik z one sramotne stopinje, ko je rabil le hlapcem in pastirjem, na ono odlično mesto, kjer rabi vsem slojem slovenskega naroda v zasebnem in javnem življenju.

Prešeren je bil oni, ki je najgorkeje čutil krivico, ki se je delala slovenskemu norodu in njega jeziku ter je brez obzira na one kroge, katerim je bil pokret slovenski trn v peti in brez obzira na strahopetne miritelje med Slovenci, duška dajal žarkemu rodoljubju.

Kot pesnik pa je odprl Slovincem pristop v svetovno slovstvo. Njegove pesmi so oni književni proizvod, ki daje Slovincem pravico postaviti se ob bok drugim mogočnim kulturnim narodom.

Prešeren bi pač lahko rekel z Vodnikom: »Dovolj je spomina, me pesmi pojo«; ali, ako Prešern zaradi tega ne bode imenitnejši, če mu postavimo spomenik, in ne manj slaven, ako mu ga ne podignemo, je vendar-le naša dolžnost, da počastimo spomin pesnikov s tem, da mu postavimo spomenik — primeren ne njegovi veličini, ampak našim močem.

Ni zadosti, da čitamo in slavimo Prešerna, treba je, da svetu pokažemo, kako vemo ceniti svoje veljake, treba je, da pokažemo narodu lik imenitnika in da ga namestimo mlajšim rodovom za vzgled in navdušenje.

Zatorej se obrača podpisani odbor ponovno do slovenskega celokupnega naroda, da vsak po svoji moči pripomore povzdigniti pravočasno spomenik Prešernu. Pozivamo pred vsem javne korporacije slovenske, naj prednjačijo z rodoljubnim vzgledom; obračamo se do društev, da prirejajo v to svrho veselice in akademije. Prosimo naše izobražence, da z delom dokažejo, kako cenijo pesnika. Vabimo narodno ženstvo, kateremu je pesnik slavo razglašal po svetu, da se

odolži pesniku; kličemo mladino, da po možnosti pomaga proslaviti pesnika. Pozivljamo ves narod, da se odzove narodni dolžnosti.

Res je, da tarejo Slovence mnogi drugi in prepotrebni narodni davki. Ali tu gre za našo čast, in zanjo moramo radovoljno kaj žrtvovati, ako hočemo vredni biti svojih velikih umnikov in si ohraniti svetli obraz.

Končno prosimo vse slovenske liste, da po svoje pospešujejo nabiranje prispevov, da se čim preje uresniči namen podpisanega društva.

V Ljubljani, 20. januarja 1899.

Odbor za postavljenje Prešernovega spomenika:

Ivan Hribar,

mestni župan,

predsednik.

Rajko Perušek,

c. kr. profesor,

podpredsednik.

Fran Trdina,

mestni knjigovodja,

tajnik.

Dr. Makso Pirc, odvetnik; dr. Josip Stare, ces. kr. finančne prokurature tajnik; Andrej Senekovič, c. kr. gimnazijski ravnatelj; dr. Ivan Tavčar, odvetnik — odborniki.

Slovenske rodoljubke, odrecite se kakemu novemu nepotrebnemu klobuku ali echarpi in darujte za Prešernov spomenik!

Hrana za otroke.

Po francoskem prevela Marica.

Herbert Spencer na čelu vsem Angležem trdi, da samo dobro rejeni narodi so gospodarji in zmagovalci nad drugimi, da mornarji in delavci Zedinjenih držav so prvi na svetu, kar se tiče moči in to zato, ker jedó več mesa, nego močnatih jedi in vse pač ni iluzija v tej trditvi.

Njihovi učenci imajo mnogo manj ur nauka in več ur za počitek in za igranje nego naši, a se vendar nauče mnogo predmetov veliko lažje in rajši, gotovo ima hrana ob tem zavidanja vrednem dejstvu tudi svoje zasluge. Dokazovalo se je tudi že dovolj, da organizem, ki nima zadostne hrane, se ustavlja mikrobom le slabo.

Otrok od 10—15 let, ako raste zmerno in ne nagloma, pridobiva na dan od 10—15 gramov na teži. Ako se pa otrok ne razvija, ne raste, ampak zastaja, dajajmo mu vsak dan skuhane zmesi iz pšenice, rži, ječmena, ovsa in turšice, kakor uči doktor Springer.

V obče dajajmo našim otrokom tečne hrane, ne dajmo se presle piti od onih, ki nam svetujejo, naj bi postali vegetarjanci.

Brezdvomno bi tako postali otroci malo bolj okrogli, bolj debeli in rdeči, ali videli jih bodete kmalu tudi manj živahne pri učenju in pri igri. Vegetarijanstva ne vpeljujte sistematično, ako vam tega ne vелеva zdravnik, če je v otroku preveč moči in življenja tako, da postaja že neukrotljiv.

Po petih, šestih letih naj otrok le je meso osobito po zimi in v mrzlejših krajih, pekoče solnce nadomešča vsaj nekoliko tečno hrano.

Angleži dajejo svojim otrokom — učencem 300 gramov mesa na dan. To je pač preveč za nas prebivalce na jugu. Predlagam, da se pri nas (na Francoskem) daje malim. 150 gramov, srednjim 200 gramov in odraslim 250 gramov mesa na dan.

Otrok od 5—15 let mora jesti štirikrat na dan.

V več družinah se je zvečer največ, kar je popolnoma krivo. Otrok, ki leže spat neposredno po večerji, ne sme imeti v želodci težkih jedi, ampak le jajca in sočivje, kar redi otroka, ne da bi ga motilo v spanju.

Zjutraj pošiljate svoje otroke v šolo z borno skledico kave ali šokolade in kosčekom kruha in hočete, da po dolgi noči prebije s to pičlo hrano vse dolge ure dopoldne. Štiri ali pet ur pazljivosti, ki napenja otroku živce in možgane in hočete, naj razumi in obdrži sto različnih, dolgočasnih in težkih reči! To je naravnost absurdno.

Na ta način je duh vse jutro le na pol bedeč na pol speč. Opoldne pa je slast do jedi že glad, vsled kojega jedó otroci naglo in mnogo ter potem prebavljajo slabo. Iz tega sklepamo, da bi moral učenec imeti ob sedmih zjutraj: dve jajci, dober kos kruha s surovim maslom in ako ne mesa vsaj skledo mleka, le nekoliko umazanega s črno kavo. Ako ga tako pošljete v šolo, ne bo tako raztresen, bo delavnejši in se bode učil z manjšim trudom.

Dajati suhega kruha, tudi ni pravo. Ko pridejo otroci ob štirih iz šole, dajte jim kaj tečnega jesti in piti kaj gorkega.

Opoldne naj se da otroku jesti največ, tedaj naj ima svoj dober kos mesa, ki nadomešča izgubljene sile.

V nekaterih zavodih je slaba navada, da med kosilom nekdo čita. To je naravnost nekoliko barbarsko, da se ne dovoljuje ubogim malčekom govoriti, nego samo o počitku.

In kaj sledi iz tega? Siti učenja in čitanja do grla, želeči nekoliko zabave in počitka, hité jesti in požirati, da so tem prej prosti, kar jim zopet provzroča slabo prebavljanje. (Konec prihodnjič.)

Pri nas je navada in nekak dogma še, da je treba jesti mnogo juhe in kruha, da se raste in postane močno.

O ženskem vprašanji.

Skrajnosti.

Spisala Màrica.

ko je kje opravičen izrek, da »les extrêmes se touchent«, opravičen je gotovo v gibanji, ki se je začelo med slovenskim ženstvom o ženskem vprašanji. V kratki dobi našega lista sem kot urednica naletela in našla toliko protislovja, toliko diametralno različnih menenj in zajedno tudi dokaj pretiranosti, da ne morem drugače, nego da tu-le povem, kako si jaz mislim pravo, uzorno a ob enem napredno, naobraženo in nad malenkostimi emancipirano žensko.

Ni treba, da si jo še le ustvarim v domišljiji, imam jo živo in sicer celó med Slovenci. Ta naša »emancipirana« žena mi je pisala pred kratkim:

»Oprostite, draga gospica, da ste morali dolgo dovolj čakati mojega spisa, pa saj veste, da sem mati treh otrok, gospodinja, knjigovodja svojemu možu in pa štacunsko deklé. Ko je zvečer vse mirno in tiho, ko pospravim svoje malčke spat, tedaj pišem, a premnogokrat ne morem, ker sem trudna, strašnv trudna...«

Kaj pravijo tiste, načičkane dame, ki sè svojih mehkih fauteailov zdihujejo pod premnogimi (?) skrbmi ter se smejejo in rogajo ženski, ki poleg fizičnega dela najde še časa za duševno delovanje? Ker same ne zmorejo ničesa, ker je njim samim narava odrekla vsako sposobnost za kaj dobrega in vzvišenega, pa pridigujajo: Kaj ženska! Sama vidim, da komaj vtegnem opraviti še to, kar je neobhodno potrebno, ako torej ta gospa N. N. še čita, piše in se zanima za literaturo, mora zanemarjati dom. In vendar je dom gospe N. N. pri vsem njenem duševnem delovaniji lahko mnogo bolj v redu nego one gospe, ki propoveduje, naj ostane ženska le pri domačem delu. Seveda prva nima 13 mesecev v letu šivilje na vratu, ne preoblači se po večkrat na dan, ne hodi na šetališča, ne vzprejema nebrojnih

posetov, ki bi ji polnili glavo s puhlimi pogovori in škandaloznimi kronikami ter ne vtegne zabavati se z gibkimi častniki in njihovimi bedastimi publicami.

To bi bila torej ena skrajnost, ono smešno mišljenje našega pred svetom najbolj uglednega ženstva, koje sem morala poslušati tu in tam na svojem potovanji po slovenskem. Žene, ki govoré, da je nemožno opravljati poleg domačih opravil še kaj drugega, govoré najbrže, same zavisti, ker same ne zmorejo ničesa.

Druga skrajnost, koju sem zalotila med slovenskim žentvom, je zopet pretirana emancipacija, iskanje zunanjih efektov, ekscentričnost, ekstravagantnost, katero hočejo kazati že po zunanosti in v vsem vedenji. Take ženske so na videz že tako emancipirane, da skoro niso več ženske ali vsaj nočejo biti, nočejo več čutiti po žensko, a ker tudi možki niso, so to nekak »tretji spol«¹⁾, kakor jih je imenoval neki Francoz.

Ali bi ne bilo lepše, da tudi emancipirana ženska ohrani v sebi ono žensko privlačno nežnost in ljubeznivost ter jo druží sè svojim odločnim delovanjem, sè svojo vedo in sè svojo duševno samostojnostjo?

Glejmo, Slovenke, da ne zajdemo tudi tu predaleč, ne le, da si tako ne napravimo vglada, ampak zasmehovali bi nas tudi in to nekoliko po pravici.

Izmed teh-le ženskih iščočih ekstravagantnosti in ekscentričnosti je zopet mnogo takih, ki so protivne zakonu, češ zakon nas umori. Smešno, prav tako smešno je to kakor ono, da zakonska žena ne more delovati duševno. In kako še lahko deluje! Ne le, da je njeno srce pokojno, ako je zakon srečen, ampak zakonska žena giblje se vsled večjih izkušenj mnogo svobodneje v katerem koli si bodi delovanju.

Taka nasprotnica zakona je pisala svoji prijateljici, ktero je prej oboževala in o kateri je izvedela, da se poroči, tako-le:

»Bog mi je priča, da kult, s katerim sem se ti klanjala, ni bil le slama, a toliko odkritosrčna sem, da Ti povem, da se je malce izpremenil, kajti oboževanje se je izprevrгло v navadno prijateljstvo. Ljubezen ni nič manjša, a ona ne izvira več iz oboževanja, ampak iz pomilovanja, sočustva! Ti si mi bila nekaj višjega, vzor, tako svetel in čist.....«

Kaj je to drugega nego pretiranost, skrajna pretiranost, prisiljena originalnost? Pri navadni ženski bi se menilo, da je to zavist

¹⁾ Mi, ki že imamo tri spole, bi rekli četrti.

a tu ni misliti o tem, to je le ekstravagantnost, po katerej sodi ista, gotovo resnično dobra prijateljica, da je zakon — s a m o m o r.

V zakonu ali izven zakona bodi ženska delavna, poteguj se za pravice ženstva, delaj za njega blagor, toda bodi že doktorica, profesorica, skromna ekspeditorica ali pisateljica, ostani ž e n s k a po vedenji, po nežnosti, po čustvovanji, drugači te mora človeška družba, do katere imamo vsak svoje dolžnosti, obsojati ter te prištevati v nekak — tretji spol.

Le v skrajnosti nikar!

O vrnitvi.

Le cveti klinček mi rudeč
In bujno rasti rožmarin,
Da v šopek zvijem te duhteč,
Ko vrne ljubeč se s tujin!

Na prsa šopek mu pripnem,
Ko zopet pride mi na vrt;
V zahvalo pa v očeh zazrem
Ljubavi žarne raj odprt!

Zorana.

Sličice.

Piše „Z.“

XI.

rijatelja sta sedela v kavarni, počasi srkala dehtečo, črno kavo in pušila cigarete. Krog biljardne mize sta se motala nadebudna sinova dveh bogatih trgovcev ter gracijozno suvala krogle in se ležerno opirala na tenke, dolge palice.

Bilo je vroče. Neka teška atmosfera je legala po kavarni in dim svalčic se je počasno raztezaval proti stropu. Mimo oken so hodili ljudje in prijatelja sta malomarno opazovala gospice v svetlih krilih, ki so počasno stopale mimo. Skoro vsaka je koketno pogledala v okno, potem pa resno nabrala obrvi, popravila si rokavice ali razpela solnčnik.

Vis-a-vis kavarne so zidali veliko, novo hišo. Zidovje je stalo že jako visoko, a vendar so še vedno vili opeko kvišku in cela vrsta deklet je nosila po improviziranih odrih malto. Solnce je pripekalo tjekaj na ono stran, pa kljub temu je mej oporami in mej križasto razpetimi tramovi vse mrgolelo pridnih delalcev. Mej delalkami je

bilo mnogo prav lepih rasti. Izpod kratkih zavihanih in zamazanih rokavov so gledale rujave, močne, a lepe roke in kratka zaprašena krila niso do cela pokrivala od opeke porudečenih bosih nog in moderc je objemal krepke dovršene oblike života.

Marker je že drugič premenil vodo pred našima znancema, a ona sta še vedno molče vrtela cigarete mej prsti in zaspano pogledavala skozi okno.

»Ti, Milan, poglej vendar ono-le dekle tamkaj na odru«, je začel čez dolgo časa eden izmed njiju ter kazal z roko na nasprotno stran, kjer je ravno mlada delavka sè škaфом malte stopala kvišku.

»No kaj je?« je vprašal oni mirno in zazdihal.

»O ti flegmatik ti? jezil se je drugi »poglej vendar, kako nebeško je to dekle zraščeno, poglej one lakte, vrat, pa oni na pol zakriti obraz!«

»Ha, ha, kako si v ognju!... Pah... delavka!« zamahnil je z roko in prižigal drugo cigareto!

»Ne delaj se ne, ti Milane, kakor da bi ne vedel, kako si včasih letal za vsakim ženskim krilom.

»Pah... brate, kedaj je že bilo to! Zdaj pa se mi že davnaj ženske uprav gabijo, ker ni niti jedne, ki bi ne bila izprijena».

»Preostro sodiš«, ugovarjal mu je prijatelj in še vedno gledal tjakaj na ono stran k stavbi.

»No, povedal bi ti lahko par prav mičnih dogodbic par eksempel, pa vidim, da ti je ta vis-a-vis zanimivejši, nego moje prozaično dokazovanje.

Ah, ne norčuj se, jaz sem čisto indiferenten, ali to dekle ima tako nekaj nedotaknjenega na sebi...

Nedotaknjenega! Ha! ha! Ti si naravnost naiven! Za petdeset krajcarjev je tvoja!«

»Dvomim!«

»Skoro bi stavil s teboj!«

»Obžalujem, pa jaz ne ljubim takih frivolnih stav!«

»O—o—o—o! Glej, glej moralista!« rogal se je Milan in se stezal po stolu.

»Do moralista mi še precej manjka, dragi. Toda poglej!... Vidiš!« Skočil je kvišku in z največjo pazljivostjo zrl na ono stran.

Tudi prijatelj je vstal in mn gledal čez ramo s ciničnim nasmehom na ustnih.

Delavka je prispela mej tem precej visoko in hotela ravno zaviti na drugo stran, kamor so tudi druge ženske nosile malto, ko ji

je nek zidar, mlad Italijan, kakor je kazal obraz, zastavil pot in govoril nekaj prav vanjo.

»Takoј vidiva in brez stave« zasmejal se je Milan prijatelju, a potem zopet pozorno opazoval dvojico.

Zidar je v istem hipu pristopil k delavki in jo z eno roko surovo zagrabil, z drugo pa prijel jo krog pasa. Na ovinku odra, kjer je stala in ki je bil na tistem mestu jako širok, bila je le jako nizka ograja. Stala je k nesreči blizu roba in ko jo je drzni Italijan hotel potegniti nase, nagnila se je z životom nazaj in pri tem zgubila ravnotežje. Škaf malte ji je najprvo zdrsel z glave v globino, ona se je lovila za hipec z rokama, potem pa z groznim krikom padla čez ograjo. Trenotek je nje truplo plavalo v zraku, nato pa štrbunknilo na tla mej kamenje in opeko. Vsem gledalcem je za trenotek zastala kri, potem pa so drli vsi k njej in takoj jo je obkrožala množica ljudij. Bila je grozno strta. Vse na okrog je brlizgnila kri in še je curljala iz premnogih ran in se mešala med pesek. Nekaj redarjev je priteklo, odpodilo ljudij in jo obstopilo, da bi se ne pasle radovedne oči gledalcev po nesrečnici.

»Grozno, grozno!« so mrmrala blede ustna Milanova in zdelo se je, kakor da je on zakrivil nesrečo uboge delavke s svojimi podlimi zabavljicami. Pogledal je še enkrat nazaj na njo in zdela se mu je sè svojim še svežim bolestno zategnjenim nepremakljivim obrazom podoba mučenice in nek spoštljiv svét čut ga je prevzel, katerega še ni čutil nikoli. Nemo sta si gledala s prijateljem v oči in vedela sta, da čutita enako, da občudujeta neskrunjeno čistost ubozega dekleta iz proletarijata, ki je strto in mrtvo ležalo mej kamenjem.

Radi pijanca.

Spisal E. Mladé.

Šedela je na kupu slame. Obleka ji je bila raztrgana in umazana. Lase je imela zmršene, lica upadla in blede, — niti trohice krvi ni bilo v njih. Roke so bile suhe, bele, skoro prozorne. V naročju je imela nekaj v cunji zavitega — dete svoje. Tiščala je je k sebi, hoté je ogreti na svojih prsih, zroča mu bolestno v prepadli, sedaj speči obraz.

Bila je žalostna — obupana.

Zanaj je deževalo, treskalo in grmelo. Sedaj je udarila strela, — šipe na majhnem oknu borne sobe zažvenketajo. V sobi pa tika enakomerno stara stenska ura. Razun ure in kupa slame, — njeno ležišče, — bila je v sobi še nezakurjena peč in stara omara.

Pri vsakem blisku se je stresla po vsem životu — bilo ji je mraz. Z izbuljenimi očmi je gledala okolu sebe po sobi, pogledovala na omaro, kakor da bi od nje pričakovala rešitve.

Bila je lačna, grozno lačna — že dva dni ni imela gorke jedi v ustih.

Od omare pa ji je uhajal pogled na njeno dete. Gledala je je neizrecno bolešno.

»Kako naj te nasitim, kako — utešim, ljubo dete moje — ko sem sama tako bolna, — tako bedna« je mrmrala sama seboj.

»Proklet naj bode tisti, ki je kriv, da tako stradava, tisti, ki nama je vse zapravil, moj mož in tvoj oče!« Skrči se ji roka v pest, kakor da bi hotela prouzročitelja tega zla kaznovati — ubiti ter zaškriplje z zobmi.

Spomni se nekdanih časov, prežitih v veselju in sreči. Kako je takrat, kò se je omožila, zaupno gledala v bodočnost! Kako je bila takrat vsa srečna in blažena, predstavljajoča si v mislih srečno življenje na strani svojega ljubljenega moža.

Kolikokrat je sanjala, kako bode žnjim pridno delala, da si zasluži vsakdanjega kruha, da si opomoreta, sanjarila, kako da odgoji svoje otroke!«

A postalo je drugače.

Njen mož je postal pijanec in zapravljivec. Mesto da bi delal, je pil in zapravljaval vse, kar je zaslužil, s svojimi prijatelji. Tudi sedaj sedi v krčmi ter zapiva zadnji vinar, doma pa stradata žena in otrok ter umirata — gladu.

Škriplje sè zobmi, ko mora misliti nanj, katerega je tako ljubila, nanj, ki ji je dal to dete — mislè si kako bi lahko bilo vse drugače, da bi lahko živela srečno, veselo. Še enkrat zaškriplje sè zobmi, ko misli, kako se je grozno varala in kako zdaj sovraži in zaničuje — njega, svojega moža.

Oh ko bi mogla — ubila bi ga.

A v svesti si svoje slabosti, globoko in bolešno vzdihne.

Tedaj se pa zbudi dete ter začne kričati in jokati, zahtevajoč hrane. In ona? Vidè, da ne more nasiti svojega deteta, začne je burno poljubovati, upajoč, da je tako umiri. — A dete joče le vedno bolj in bolj. Srce ji poka žalosti, ko vidi svoje dete, od gladu zvijati

se v naročju. Ona bi že pretrpela glad, a dete, dete ne sme gladu umreti.

A kje, — kje naj vzame hrane, da nasiti dete? V omari ni niti trohice kruha, kaj šele mleka, da bi nasitila otroka.

In v obupu šine ji grozna misel v glavo.

»Kaj kaj ko bi . . . si vzela . . . življenje . . . ko bi naredila konec . . . temu obupnemu stanju . . . da ne bom več gledala stradajočega . . . otroka«. In se strese že ob sami misli na ta grozni čin.

»Ali kaj naj pa hočem še na tem svetu? . . . Otroka in sebe ne morem nasiti . . . Ali naj oba od gladu umreva? . . . Bolje je, . . . da si sama vzamem življenje! . . . Ali kaj bo pa . . . na onem svetu?«

In zopet se strese.

Take misli ji spreletavajo možgane, dete pa ji joče v naročju vedno huje in huje, tako mu še pojema sapa in glas. In ko sliši ta mili otroški glasek, postaja bolj in bolj zmešana, v glavi ji buči in vedno bolj in bolj se vglablja v grešno misel.

»A — Bog je pravičen sodnik, on me gotovo ne bode kaznoval, ne — ne, on me ne . . . more kaznovati . . . In kdo me bode rešil pogube, kdo mi bode dal živeža za — dete in zame? . . . Moj mož? . . . Ali drugi ljudje? Ko so vsi tako nevsmiljeni! . . . Proč bi me spodili! . . . Delaj! . . . delaj! . . . bi vpili . . . saj si zdrava! . . . Kaj bi nadlegovala poštene ljudi! . . . In otroka kam naj dene, otroka! Končaj toraj to borno življenje! . . . Ali hočeš gladu umreti? . . . In dete? . . . Ne, ne, jaz ga ne zapustim . . . Rajše umreva oba, nego da bi ono stradalo! . . .«

Otrok joče vedno huje in huje! . . . Zavrti se ji v glavi. Hitro vstane in kakor besna leti z detetom iz sobe v noč.

Zunaj je ponehala nevihta, — le dež je še polagoma kapljal.

Z razpletenimi lasmi in bosimi nogami je letela v noč, ne vedoča kam. Tresla se je od mraza, noge so jo komaj nesle, tako je bila sestradana. Letela je naprej! . . . Od daleč se začuje bobnenje! . . .

Predno se je zavedla, je stala na mostu. Pod mostom pa je skrivnostno šumela od dežja narasla voda.

Sklonila se je čez most ter zrla nepremično doli.

»Samo en skok in vse je pri kraju; vse trpljenje — ves glad!«

»Ne — ne — nikar! Ne bodi samomorilka! Kaj poreče Bog, kaj ljudje, ko te potegnejo iz vode«.

»Ali ni dosti, da si sama vzameš življenje, še deteta umoriš!«

»Ne — nikar!«

»Vendar le vzemi si življenje — vse bode pri kraju«. Stresla se

je. Voda je bobnela vabljivo, ter drvila naprej. Dete pa je jokalo in stokalo z milim, utrujenim in hripavim glasom. Krčevito je je pri-tiskala k sebi, ter je poljubljala. Vsa kri ji je silila v glavo, bučalo ji je v glavi in najrazličnejše misli so jo prešinjale.

»Ali naj dopustim, da mi gladu umreš v naročju, milo dete moje. Rajše umri z menoj. Bog mi to odpusti... On vse ve in vse vidi...

Voda je visoko plusknila, potem pa grgraje požrla svojo žrtev.

Valovi so jo odnesli dalje. Voda je pa zopet šumela, kakor poprej.

Književnost in umetnost.

»Kozaki«, drama v petih dejanjih. Spisala Armand Silvestre in Evgen Morand.

Iz ruske povesti Taras Bulba, katero je spisal Nikolaj Gogolj in ki je prevedena skoro na vse evropske jezike — imamo jo tudi v slovenskem — sta napravila francoska pisatelja Silvestre in Morand prav efektno dramo. Predstavljal se je ta najnovejša — in kakor pišejo francoski listi — drama prave literarne vrednosti, prvič 4. decembra.

Slovensko gledališče v Ljubljani. Mi, ki živimo tu-le ob meji in ki samo čitamo, kar se godi v svetišči umetnosti v naši Ljubljani, moramo se le čuditi fenomenalnemu uspehu slovenskega gledališča. Pač blagor, blagor Ljubljančanom in bližnjim njihovim sosedom, da morejo slušati slovensko opero in slovensko dramo!

Mi, ki smo vajeni, da se v našem mestu dajeta v eni sezoni po dve ali k večjemu tri opere, ker ena napolnuje gledališče večer za večerom, se kar divimo, kako more Ljubljana dajati v gledališki sezoni toliko novitet.

In dajati jih mora. Ljudi ni tam toliko, da bi ena opera ali ena drama polnila gledališče za več večerov.

In kakšne novitete daje slavna intendantca slovenskega gledališča svojemu občinstvu! »Aida«, »Lohengrin«, poleg »Stare pesmi« in poleg reprize skoro vseh že danih oper!

In drame, najnovejše in najmodernejše drame predstavljajo se na slovenskem odru, a žal, da ne polnijo gledališča, kar je pač skoro neverjetno.

Pred kratkim se je igrala izvrstna hrvatska tragedija od Sergija Tučiča »Trhli dom« a 19. t. m. se je pela veličastna Wagnerjeva

opera Lohengrin, ki more vspeti le na velikih odrih in ki je vspela v Ljubljani le vsled velikanske požrtvovalnosti gledališke intendance in gledališkega osebja. Vodnik, Prešeren in drugi, ki ste morali gledati, kako so se diletantje sukali na tesnem odru tesne čitalnice, kaj bi rekli sedaj, ko bi stopili v gledališče, ko se poje Wagnerjeva opera v slovenskem jeziku? Verjeti bi ne mogli, da ste v Ljubljani, kaj ne da?

Ve, Slovenke, ki imate priliko zahajati v ta sveti hram umetnosti, ne zamujajte prilike, saj se vam tam blaži srce in duša, bistri um in duh, izobrazujte se in veselite se zajedno.

Razno.

Prijateljska pisma urednici „Slovenke“.

Prejela sem naslednje pismo od naše pesnikinje Bogomile. Podajem je našim sotrudnicam v prevdarek, da izrečejo i one svoje menenje.

»Kar nas je mlajših moči, delujočih na leposlovnem polji, delamo vsak za se . . . osameli — skrivaje se pod pohlevnim psevdonomim tako, da se še po imenu ne poznamo drug drugega. No, to nima, Bog si ga vedi kake veljave za naš narod, ne za nas same sploh. Treba bi bilo, da bi se nekakako seznanili mej seboj ter se tako vspodbujali k vzajemnemu delu. Evo Vam, gospica urednica, misli našega pesnika g. M. doslovno, kakor jih je sam napisal, ko sem mu odkritosrčno povedala svojo mlado idejo — morda še nezrelo za javnost. G. M. jo je odobril, da, celo pohvalil ter je še sam pripravljen pomagati, da se vresniči.

»Jeden, recimo jaz, bi pisal vsem pisateljem in pesnikom obojega spola ter umetnikom zasebna kratka pisemca, da naj imajo odprte duri in roke za vsacega izmed onih, ki delujejo kot umetniki za svoj rod. Tako bi se seznanjali med seboj, poučevali in okrepljali v idejah in nazorih. Vsakdo bi mi seveda moral pisati, da je z mojo mislijo zadovoljen. Te obiske bi si seveda med seboj naznanjevali, da bi bili gotovo doma. Tako bi vplivali drug na drugega in se kratko rečeno dušno in moralno spopolnjevali. Taki zasebni sestanki bi imeli veliko večji pomen nego pa nameravani, sedaj menda speči »Shod slovenskih pisateljev«.

Če bi bilo to pretežavno, meni g. M., naj bi se vsaj seznatile tem potom sotrudnice »Slovenke« ...

Prepuščam našim vrlim sotrudnikom in sotrudnicam, da izrečejo oni najprej svoje menenje. Ideja pač ne zasluži, da umre že o porodu.

Za Prešernov spomenik je darovala gospica Jos. Delkin z Kroni in gospa Zinka Rybař 10 Kron. Naj bi vrli darovalki imeli mnogo posnemovalk!

Društvo učiteljic je imelo v četrtek dne 29. dec. svoj prvi občni zbor. Društvo je ustanovljeno v proslavo 50letnice vladanja Nj. Veličanstva. Dosedanja predsednica gđč. K. Demšarjeva otvori zborovanje s prijaznim pozdravom na prisotne, katere se niso plašile slabega vremena — ter jih zahvali na njih trudu in požrtvovalnosti. Na to da besedo tajnici gđč. Janji Miklavčičevi, katera poroča o delovanju ustanovnega odbora od dobe zadnjega zborovanja do dne prvega občnega zbora. Pri tej točki zahvali poročevalka gospodični Rossovi, na njenem prijaznem sodelovanji pri sestavljanju pravil. V nadaljнем govoru poroča tajnica tudi o udeležbi kranjskih učiteljic pri shodu učiteljic na Dunaju, kateri se je vršil dne 8. avgusta t. l.; sporoči pozdrav dunajskih učiteljic, katere se toplo zanimajo za vsa deželna društva učiteljic, kajti one snujejo zvezo vseh avstrijskih društev učiteljic, katera bi imela namen, braniti pravice učiteljic. Zvala se bode zveza: »Oesterr. Lehrerinnenbund«, ter se brez ozira na narodnost ima boriti le za pravice učiteljic, bodisi v materijelnih ali formelnih zadevah. Ta zveza bode imela svoj ustanovni shod o binkošti na Dunaju. Ker pa so se vse navzoče učiteljice izrekle proti temu času, naprosil se bode dunajski pripravljalni odbor, da, ako mogoče, preloži shod na velike počitnice. Slednjič prečita poročevalka zahvalo na vis. dež. zbor kranjski na — vsaj deloma — ugodni rešitvi prošnje učiteljic, povodom regulacije plač, ter se sklene, da se ta zahvala po deputaciji izroči visokor. g. deželnemu glavarju. Pri volitvi odbora so se izvolile zastopnice naslednje gđč. in sicer: za okraj radovljiški Razinger, za kranjski Miklavčič, za kamniški Klančar, za ljublj. okolično Vidic, za litijski Demšar, za logaški Gallè, za postojnski Velepčič, za črnomeljski Zupančič, za krški Schmidinger, za kočevski Blahna, za novomeški Clarici M. in za ljubljansko mesto Zupan, Marout, Praprotnik. Iz teh zastopnic se je volil ožji odbor in sicer gđč. Zupan Agneza, predsednica; Prapotnik I., nje namestnica; Miklavčič, tajnica; Demšar, nje namestnica; Marout, blagajnica; Vidic, nje namestnica. Ostale zastopnice okrajev so odbornice.

Po svetu. (II.) »Minerva«, spolek pro ženske studium, je priredila pred kratkem tri vrlo poučna predavanja. V Pragi so sicer

predavanja nekaj običnega, no, ta le so bila jako zanimiva. Prišla je namreč iz Cleevelanda v Ameriki mlada, simpatična Čehinja doktorica medicine Vlasta Bejčková v zlato Prago. Posetila je razna društva, tako tudi «Minervo.» Na prošnjo odbornic je pa prevzela jedno predavanje.

In kmalo smo čitali: pozvani na tri verejne (javne) predmaške. Dne 23. pr. m. je predaval prof. Anton Bělohoubek: O poměrech společenskyh v Dansku — 26. pak doktorica Vlasta: «Žena a veda». Dvorana «Městánske Besedy» je bila polna. Kako tudi ne! Koga ne bi primamila ta zanimiva ameriška Čehinja! Predavala je fino, nekako originalno, da sem se čudil. Tema ji je bil seveda vrlo nepripraven. O ženski in vedi se je pisalo, predavalo, govorilo uprav premnogo — ona seveda ni absolutno nič «novega» povedala, ali kar je povedala, je povedala res na neki originalni način. Burna pohvala ji je bila v plačilo, misliti pak si morate, da smo ji bili i v srcu zahvalni za lepo popoldne. Tretje predavanje je pak zopet lepo 30. pr. m. začel in dovršil g. prof. Ant. Bělohoubek. Govoril je: «O ženskem ruchu v Dansku».

Kdor je marljivo poslušal vsa tri predavanja, ta je sigurno mnogo «profitiral» na svojem znanju. —

Česke pisateljice so vrlo marljive in plodovite. Osobito se izižeta Gabrijela Preissova in Ružena Svoboda. Pri njih je skoro resnica: nulla dies sine linea. Razume se, da nista osamljeni.

Na češkem vseučilišču je letos okoli 40 slušatelj. Na filozofskem fakultetu morejo biti celo redne — na medicinskem pa še ne. Seveda je tu boj za «prava naša sveta» neizogiben. O tem kaj več prihodnjič.

A. K. Gorjančev.

Doma.

Opekline. Kakor hitro si se spekla, torej še predno občutiš bolečino, drgni opekline z oljem ali z maslom, kar imaš sploh bolj pri rokah in potem potresi rano z fino zdrobljeno soljo. Čutila ne bode tako nikake bolečine in mesto, kjer si se spekla, ne bode ne rdeče, niti se ti na ta način ne napravijo mehurčki. Po 5. ali 6. minutah rano že lahko odkriješ.

Da slana rastlinam ne škoduje, polivaj jih prihodno pred solničnim vzhodom z mrzlo vodo. Rastline si tako opomorejo, če jih je tudi slana požgala.

Da odpraviš iz na novo pobarvanih sob duh po barvi, zapri okna in vrata, prinesi v sobe žareče oglje in potrosi nanje bezgovih jagod. Čez 12 ur odpri okna in vrata, da pride v sobo sveži zrak in tedaj se uveriš, da je slabi in neprijetni duh izginil popolnoma.

Noži in vilice se očistijo najboljše sè zdrobljenim apnom. Zmoči navadni zamašek in drgni ž njim nože in vilice. Izperi in posuši.

Ščetke za obleko in lase preнове se in zboljšajo za nadaljno rabo, ako se namočijo v hladni lug od sode in sicer tako globoko, da se skrijejo ščetine. V lugu se puste 1-2 uri, potem se pa iztrese tekočina dobro iz njih. Posušivši se, služijo kakor nove.

Kako se čisti vezenje v barvah na belej ali sivej svili in volni. Skuhaj nekaj milnice (Seifenwurz) in ko se ta ohladi, prilij jej nekoliko salmijakovca ali terpentina. Ko si vezenje s to mešanico očistila, izperi je najprej v mlačnej in potem v mrzlej vodi; posuši je s kosom suknà in potem pogladi narobe.

Listnica uredništva.

Zorana. Prelepa hvala za Vaše ljubke pesmi, jako ste me razveselili, da ste mi jih poslali toliko. Srčen pozdrav!

Benjamin Rus. Ako je v «Slovenki» več pisateljic, je našemu ženstvu le na čast, čemu se torej Vi skrivate za možkim psevdonomim? Izmislite si rajši drugo žensko ime za — drug spis. Tega ne morem tiskati, ker je jako nerazumljiv; preveč stvari ste stlačili v tako kratko stvarico. Le pogumno na kaj družega!

Mokriška. Hvala za prijazni listič. Tam, kjer ste Vi, je pač najbolj treba, da delujete; tamošnje ženstvo je jako — čudno. O pesmi prihodnjič. Vaše pravo ime?

Vetošekov. Prejela; ko prečitam, Vam odpišem v posebnem pismu več.

«Na verandi» pride; le pošljite še kaj, kajti sujet, kojega ste v tej črtici obdelali Vi, je bil v kratkih presledkih predmet kar trem takim spisom, Vaš je pa še najboljši.

Iv. Pljuškin. V resnici mi je nekako žal za Vas, ker vidim, da se trudite in da imate bobro voljo, toda tudi sedaj poslana sličica je še jako, jako negodna po sujetu, po stilu, po jeziku. Gotovo ste še prav zelo mladi; ko bi ne mislila, da je tako, rekla bi Vam: pustite, ta posel ni za Vas, ker pa sodim, da ste preživeeli prav malo pomladi, svetujem Vam: počakajte, ne silite šc v javnost!

